

5. Cheung, Y.-W. and H. Ito. "A Cross-Country Empirical Analysis of International Reserves." Web PDX, web.pdx.edu/~ito/Reserves-II_27April07.pdf. Accessed 19 Sep. 2020.
6. Cheung, Y.-W. and X. Qian. "Hoarding of International Reserves: Mrs Machlup's Wardrobe and the Joneses." *Review of International Economics*, vol. 17(4), 2009, pp. 824–843.
7. Chowdhury, N. M., Uddin, M. J., and M. S. Islam. "An Econometric Analysis of the Determinants of Foreign Exchange Reserves in Bangladesh." Science Publishing Group, www.sciencepublishinggroup.com/journal/paperinfo.aspx?journalid=174&doi=10.11648/j.jwer.20140306.12. Accessed 19 Sep. 2020.
8. Damodar, N. G. *Essentials of Econometrics*. McGraw Hill Education, 2009, 554 p.
9. Delatte, A., and J. Fouquau. "The Determinants of International Reserves in the Emerging Countries: A Non-Linear Approach." Munich Personal RePEc Archive, mpra.ub.uni-muenchen.de/16311/1/MPRA_paper_16311.pdf. Accessed 19 Sep. 2020.
10. Delatte, A.-L., and J. Fouquau. "What Drove the Massive Hoarding of International Reserves in Emerging Economies? A Time-varying Approach." *Review of International Economics*, vol. 20, 2012, pp. 64–176.
11. Edwards, S. "The Demand for International Reserves and Exchange Rate Adjustments." JSTOR, www.jstor.org/stable/2553969?seq=1. Accessed 19 Sep. 2020.
12. Eichengreen, B., and D. Mathieson. "The Currency Composition of Foreign Exchange Reserves: Retrospect and Prospect." *IMF Working Paper* WP/00/131. 2000.
13. Gosselin, M.-A., and N. Parent. "An Empirical Analysis of Foreign Exchange Reserves in Emerging Asia." Bank of Canada, www.bankofcanada.ca/wp-content/uploads/2010/02/wp05-38.pdf. Accessed 19 Sep. 2020.
14. Heller, R., and M. Kahn. "The Demand for International Reserves under Fixed and Floating Exchange Rates." *IMF Staff Papers*, 1978, pp. 623–649.
15. Kashif, M., and P. Sridharan. "Factors Affecting International Reserves: With Special Reference to Sri Lanka." Academia Edu, www.academia.edu/28758687/Factors_Affecting_International_Reserves_With_Special_Reference_to_Sri_Lanka. Accessed 19 Sep. 2020.
16. Lane, P., and D. Burke. "The Empirics of Foreign Reserves." Ideas, ideas.repec.org/p/tcd/tcdceg/20013.html. Accessed 19 Sep. 2020.
17. Osigwe, A., Okechukwu, A., and T. Onoja. "Modeling the Determinants of Foreign Reserves in Nigeria." IISTE, www.iiste.org/Journals/index.php/%20DCS/article/%20viewFile/26629/27278. Accessed 19 Sep. 2020.
18. Romero, A. M. "Comparative Study: Factors that Affect Foreign Currency Reserves in China and India." Research Gate, www.researchgate.net/publication/28326248_Comparative_Study_Factors_that_Affect_Foreign_Currency_Reserves_in_China_and_India. Accessed 19 Sep. 2020.
19. World Development Indicators. The World Bank, data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators. Accessed 19 Sep. 2020.

УДК 339.92

doi: 10.15330/apred.2.16.54-62

Галазюк Н.М.

ФОРМУВАННЯ ТА НАРОЩЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ

Луцький національний технічний університет,
кафедра міжнародних економічних відносин,
вул. Ковалевська, 29, м. Луцьк,
43000, Україна,
тел.: +380506788030,
e-mail: galazyk-n@ukr.net

Анотація. Розвиток глобалізаційних процесів роблять залежними усі країни від світових ринків капіталів, товарів та послуг, внаслідок чого усі країни отримують, як шоки, так і стимули для свого економічного розвитку. Не дивно, що від успіхів чи невдач у розвитку зовнішньоекономічних відносин сьогодні залежать темпи та характер розвитку переважної більшості країн світу.

Сучасна зовнішньоекономічна політика України направлена на європейську інтеграцію та просування продукції вітчизняного товаровиробника на європейський ринок, проте збільшення експортного потенціалу можливе за рахунок оновлення або модернізації технологічних процесів виробництва продукції та пристосування до міжнародних стандартів якості, які висувають країни-імпортери.

У структурі українського експорту, бачимо перевагу сировини та продуктів нижчого рівня переробки. Саме тому, на сьогоднішній день стає актуальною проблема розвитку і диверсифікації експортного потенціалу країни, успіх у вирішенні якої буде визначатися масштабами і ефективністю участі України у міжнародному поділі праці в умовах поглиблення глобалізації світового господарства.

Україна має стати країною з вільною економікою, що передбачає формування сприятливого бізнес-середовища з низьким податковим тиском, мінімізації втручання держави в прийняття економічних рішень. До складових відкритості, як правило, належать: лібералізація зовнішньої торгівлі, встановлення чітких зв'язків між внутрішньою і зовнішньою ціновою і валютною динамікою, готовністю вітчизняних товаровиробників до конкурентної боротьби на світових ринках.

В даній статті об'єктом вивчення є процес формування та нарощення експортного потенціалу України в умовах євроінтеграційних перетворень.

У процесі дослідження використовувались специфічні та загальноекономічні методи, а саме, абстрактно-логічний, статистичного дослідження, визначення абсолютних, відносних величин, ряди динаміки, а також метод єдності історичного та логічного, аналіз і синтез та інші наукові методи дослідження.

Ключові слова: зовнішня торгівля, експорт, імпорт, експорт товарів, імпорт товарів, експорт послуг, імпорт послуг, євроінтеграція.

Galaziuk N.M.

FORMATION AND INCREASE OF EXPORT POTENTIAL IN THE CONDITIONS OF DEEPENING OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES OF UKRAINE

Lutsk National Technical University,
Business Faculty,
Kovalevska str., 29, Lutsk,
43000, Ukraine,
tel.: +380506788030,
e-mail: galazyk-n@ukr.net

Abstract. The development of globalization processes makes all countries dependent on world markets for capital, goods and services, as a result of which all countries receive both shocks and incentives for their economic development. Not surprisingly, the pace and nature of development of the vast majority of countries around the world today depend on the successes or failures in the development of foreign economic relations. Ukraine's current foreign economic policy is aimed at European integration and promotion of domestic products on the European market, but increasing export potential is possible by updating or modernizing production processes and adapting to international quality standards set by importing countries.

In the structure of Ukrainian exports, we see the advantage of raw materials and products of lower processing. That is why today the problem of development and diversification of the country's export potential is becoming urgent, the success of which will be determined by the scale and effectiveness of Ukraine's participation in the international division of labor in the deepening globalization of the world economy.

Ukraine must become a country with a free economy, which provides for the formation of a favorable business environment with low tax pressure, minimizing state intervention in economic decision-making. The components of openness, as a rule, include: liberalization of foreign trade, the establishment of clear links between domestic and foreign price and currency dynamics, the willingness of domestic producers to compete in world markets.

In this article, the object of study is the process of formation and increase of export potential of Ukraine in the conditions of European integration transformations.

The study used specific and general economic methods, namely, abstract-logical, statistical research, determination of absolute, relative quantities, time series, as well as the method of unity of historical and logical, analysis and synthesis and other scientific research methods.

Key words: foreign trade, export, import, export of goods, import of goods, export of services, import of services, eurointegration

Вступ. Сьогодні головним фактором, що впливає на стан світового господарства, структуру, динаміку та показники розвитку національної економіки будь-якої країни світу є її зовнішньоекономічна діяльність. Стрімкі темпи розвитку глобалізаційних процесів роблять залежними усі країни від світових ринків капіталів, товарів та послуг, внаслідок чого усі країни отримують, як шоки, так і стимули для свого економічного розвитку. Не дивно, що від успіхів чи невдач у розвитку зовнішньоекономічних відносин сьогодні залежать темпи та характер розвитку переважної більшості країн світу.

За усі роки незалежності в Україні вибудувалася експортоорієнтована модель економічного розвитку, ключову роль в якій відіграє експорт, як основний засіб економічного зростання, активізації явних та потенційних конкурентних переваг, основна мета якого зменшити розрив за рівнем розвитку нашої держави та економічно розвинутих країн. Серед пріоритетних напрямів економічного розвитку України є зростання темпів зовнішньоекономічної діяльності, налагодження та розвиток взаємовигідних партнерських відносин із зарубіжними країнами, які мають базуватися на збільшенні рівня експортного потенціалу.

Постановка завдання. Питання формування та нарощення експортного потенціалу є складними та різносторонніми. Вони зачіпають, як внутрішні, так і зовнішні економічні аспекти життя країни. Тому зазначені питання активно обговорюються та досліджуються вітчизняними та зарубіжними вченими, Ліндерт П., Портер М., Рогов В.В., Сейфуллаєва М.Е., Є. Савельєв, О. Станіславський, М. Мальська, М. Козік, Т. Голікова, В. Рогачова, І. Ляшко, Т. Гордєєва та інші. Проте, є ряд питань, що недостатньо досліджені в літературних джерелах, щодо висвітлення суті та оцінки експортного потенціалу та його взаємозв'язок з конкурентоспроможністю країни на світовому ринку.

Ціллю даної статті є дослідження та оцінка реалізації експортного потенціалу України в умовах євроінтеграційних перетворень, окреслення перспективних напрямів нарощення експортного потенціалу України.

Результати. Ефективна зовнішньоекономічна діяльність країни сприяє відтворенню її експортного потенціалу, залученню іноземних інвестицій та підвищенню конкурентоздатності українських товарів на світових ринках. Основною складовою зовнішньоекономічної діяльності є експорт, що «розглядається як вивіз за межі країни товарів для реалізації їх на зовнішньому ринку або як кількість та вартість вивезених за кордон товарів» [4, с. 305].

Зовнішня торгівля в умовах сьогодення виступає як невід'ємний складовий елемент національної економіки, вагоме джерело отримання іноземної валюти, основний чинник інтеграції країни в систему світогосподарських зв'язків.

Слід зауважити, що експортний потенціал насамперед пов'язаний з конкурентоспроможністю продукції, яка виробляється для реалізації на міжнародному ринку. «Враховуючи, той факт, що конкурентоспроможність будь якої країни має трьохрівневу будову, зокрема, країна, галузі національної економіки та окремі підприємства, то необхідно звернути увагу на існування тісного взаємозв'язку між зростанням конкурентоспроможності продукції на міжнародному ринку та нарощення експортного потенціалу національної економіки» [7].

Експортний потенціал країни визначається загальними обсягами товарів та послуг, що можуть бути виготовлені у економічній, соціальній та виробничій сферах та реалізовані за межами країни з максимальною вигодою для країни та прибутками для вітчизняних підприємств [6, с.117]. Відомо, що Україна володіє значним експортним потенціалом, який зосереджений в агропромисловому та енергетичному комплексах, а також у видобувних і обробних галузях промисловості країни, проте реалізується він неефективно, а розвивається недостатньо.

Журнал «Топ-100» визначив 100 найкрупніших експортерів України за результатами 2017 року. Головні українські експортери відносяться в першу чергу до галузей важкої промисловості та агросектору. Зокрема, у шести із двадцяти компаній основний вид діяльності – це виробництво чавуну, сталі та феросплавів, у чотирьох – оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням та кормами для тварин, ще у трьох – видобуток залізної руди.

Більшість компаній відносяться до історично промислового та аграрного сходу та півдню України, а також до центру ведення бізнесу в країні – Києву [13].

Аналітична інформація, щодо десятки найбільших експортерів товарів з України представлена в табл. 1.

Таблиця 1

ТОП – 10 експортерів товарів з України за 2017 рік

Table 1

TOP - 10 exporters of goods from Ukraine in 2017

Місце	Компанія	2017р., млн.грн.	Ріст 2017, %
1	«АрселорМіттал Кривий Ріг»	49500 - 50000	16,5
2	«Азовсталь»	43500 - 43500	83,2
3	«Кернел-Трейд»	42500 - 43500	14,4
4	ММК ім. Ілліча	37000 - 37500	56,1
5	«Запоріжсталь»	30500 – 31500	42,4
6	АДМ Трейдинг Україна	20000 - 20500	113,1
7	Полтавський ГОК	18000 - 18500	10,3
8	Нибулон	17500 - 18000	17,7
9	Сантрейд	17000 - 17500	32,9
10	АТ Каргилл	16500 — 17000	6,2

Джерело: складено автором за [13].

Трійка лідерів практично не змінюється. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», найбільше українське підприємство гірничо-металургійного комплексу, *виробництво сталі, чавуну та феросплавів*, частка на ринку металопродукції складає 20% [1], об'єми експорту за 2017 рік зросли на 16,5%.

На другому місці ТОП -100 рейтингу найбільших експортерів України ПРАТ Азовсталь, підприємства з повним металургійним циклом, монополіст в Україні з випуску деяких видів металопрокату. За об'ємом доходу займає третє місце в Україні

серед металургійних підприємств, за даними журналу обсяг експорту у 2017 році зріс на 83,2%.

«Замикає трійку лідерів із зростанням експорту у 2017 році на 14,4% провідний у світі та найбільший в Україні виробник та експортер соняшникової олії, ключовий постачальник сільськогосподарської продукції з регіону Чорноморського басейну на світові ринки агрохолдинг «Кернел-Трейд» [10].

«З ростом товарного виробництва розвивається і ринок, як засіб обміну продуктів, що призначені для продажу, а не споживання самими виробниками» [3].

На сьогоднішній день, зовнішня торгівля розглядається як важливий фактор підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної економіки, та критерій прогресивного розвитку національного господарства в цілому.

Структуру зовнішньої торгівлі будь якої країни слід розглядати з двох боків:

- по-перше, з погляду товарного наповнення;
- по-друге, з погляду географічного розподілу.

Товарна структура експорту товарів України включає 20 товарних груп, а саме «живі тварини, продукти тваринного походження; продукти рослинного походження; жири та олії тваринного і рослинного походження; готові харчові продукти; мінеральні продукти; продукція хімічної та пов'язаної з нею промисловості; полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них; шкури необроблені, шкіра вичищена; деревина та вироби з дерева; маса з деревини або ін.. волокнистих целюлозних матеріалів; текстильні матеріали і вироби; взуття, головні убори, парасольки; вироби з каменю, гіпсу, цементу; перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння; недорогоцінні метали та вироби з них; машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання; засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби; прилади та апарати оптичні, фотографічні; різні промтовари; товари мистецтва» [11, с.200].

Слід зауважити, що послуги на ринку можуть бути, як самостійним об'єктом торгівлі, так і супроводжувати товари, що продається. Основним чинником зростання зовнішньої торгівлі послугами, та їх диверсифікації стали розвиток інформаційних технологій та попит на продукцію комп'ютерного виробництва, та послуги, які не прив'язані до матеріальних носіїв. «Експорт послуг складає приблизно 1,5 трлн. дол. США або понад 20 % всієї світової торгівлі» [8, с.48].

Експорт послуг – це перспективний та популярний вид діяльності в Україні. Саме тому, значний інтерес на сьогоднішній день становить аналіз та оцінка тенденцій експорту послуг в українській економіці, їх, як товарної так і географічної структур, окреслення основних проблем розвитку експорту послуг.

Товарна структура експорту послуг з України включає 12 груп. «Послуги згідно КЗЕП поділяють на послуги з переробки матеріальних ресурсів, з ремонту та технічного обслуговування, транспортні послуги, пов'язані з подорожами, з будівництва, зі страхування, пов'язані з фінансовою діяльністю, з використання інтелектуальної власності, у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги, ділові послуги, культурні та рекреаційні, державні та урядові послуги» [12].

Географічна структура зовнішньої торгівлі являє собою розподіл експорту-імпорту товарів та послуг між окремими країнами та їх групами, що класифікуються за територіальними або організаційними ознаками [9, с. 255]. Географічна структура експорту товарів і послуг включає аналіз його за географічними районами. Аналіз географічної структури експорту товарів з України залежно від географічного регіону наведений в табл. 2.

Аналіз географічної структури експорту товарів з України за період 2017-2019 рр., млн. дол. США

Analysis of the geographical structure of exports of goods from Ukraine for the period 2017-2019, million dollars USA

Географічний регіон	Рік			Відносне відхилення, %	
	2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018
Країни СНД	6916,4	7025,2	-	1,6	-
Інші країни світу	36348,3	40309,8	-	10,9	-
Європа	17901,9	20606,0	26739,5	15,1	29,8
Країни ЄС (28)	17533,4	20157,0	20750,7	14,9	3,0
Азія	12967,3	13754,1	16646,1	6,1	21,0
Африка	4047,7	4127,0	4971,5	1,9	20,5
Америка	1207,9	1620,0	1467,9	34,1	-9,4
Австралія і Океанія	71,9	48,6	59,0	-32,4	21,4

Розраховано автором за даними Державної служби статистики України [5]

Як бачимо, з таблиці зовнішньоторговельними партнерами України є країни Європи та СНД, Америки, Азії, Африки, Австралії і Океанії. Протягом 2017-2019 р.р. спостерігається зростання експорту товарів до всіх країн. Країни Європи та Європейського Союзу, зокрема, залишаються найбільшими торговельними партнерами для українського експортера.

Окрім того, доцільним є вивчення обсягів та динаміки експортних операцій з надання послуг України за період 2017-2019 р.р., а саме їх географічну структуру (табл.3).

Експорт послуг з України у 2018 році збільшився порівняно з 2017 роком у всі географічні регіони, окрім до країн СНД та Австралії та Океанії, проте у 2019 році обсяги експорту послуг мали тенденцію до зростання. Слід звернути увагу на той факт, що країни Європи є найбільшими споживачами послуг з України.

Експортний потенціал тісно пов'язаний з конкурентоспроможністю товарів і послуг, які призначені для збуту на світовому ринку. Відповідно для того, щоб Україна була рівноправним учасником міжнародних економічних відносин, доцільно в першу чергу реалізовувати заходи спрямовані на підвищення саме конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, що дасть можливість покращити рівень експортного потенціалу. Основна мета нарощення експортного потенціалу є створення сприятливих умов для входження України до системи світових господарських зв'язків і використання переваг зовнішньої торгівлі для вирішення основних стратегічних завдань економічного розвитку нашої держави за рахунок покращення структури, нарощення обсягів та умов збуту вітчизняної продукції на світових ринках [2].

**Аналіз географічної структури експорту послуг з України за період
2017-2019 рр., млн. дол. США**

Table 3

**Analysis of the geographical structure of exports of services from Ukraine for the period
2017-2019, million dollars USA**

Географічний регіон	Рік			Відносне відхилення, %	
	2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018
Країни СНД	3763,9	3701,3	-	-1,7	-
Інші країни світу	6950,4	7936,6	-	14,2	-
Європа	4019,5	4665,2	11610,6	16,0	148,9
Країни ЄС (28)	3452,7	3979,9	4469,0	15,2	12,3
Азія	1301,9	1480,9	1951,3	13,7	31,7
Африка	149,3	161,4	178,6	8,1	10,6
Америка	1184,8	1338,2	1631,9	12,9	21,9
Австралія і Океанія	31,1	28,3	40,9	-9,0	44,5

Розраховано автором за даними Державної служби статистики України [5]

Стратегія експортної орієнтації передбачає вибір її географічного вектора з огляду на реалізацію національних економічних інтересів. Найсприятливішим та найперспективнішим економічним регіоном для України є європейський, оскільки територіальна спільність, наявність зручних транспортних комунікацій, близькість духовних та історичних традицій, рівнів економічного й науково-технічного розвитку роблять його головним для формування і диверсифікації зовнішньоекономічних зв'язків України. Зв'язки з окремими країнами Європи потребують значного посилення державної підтримки. Водночас слід наполегливіше шукати шляхи до розвитку багатостороннього співробітництва з Європейським Союзом. Ключовим питанням нарощення експортного потенціалу України є фінансове сприяння вітчизняним експортерам, а саме залучення коштів державного бюджету.

Враховуючи динамічність розвитку світового ринку Україна зможе мати задовільну експортну ситуацію в разі її інтеграції до світового економічного простору як учасника інноваційного ринку, здатного не лише імпортувати новітні розробки та технології для внутрішнього споживання, але й виробляти на базі придбаних новинок власну високотехнологічну та інноваційну продукцію, що здатна задовольняти потреби споживачів на міжнародному ринку, швидко пристосовуватися до мінливих умов.

На наш погляд, одним із напрямів нарощення експортного потенціалу України щорічні бюджетні асигнування, обсяги яких необхідно визначати виходячи з сучасних тенденцій світової практики, з коригуванням та урахуванням стану вітчизняної економіки і уже сформованої структури українського експорту.

Зауважимо, що з метою запобігання негативного зовнішньоторговельного сальдо в умовах погіршення динаміки експортних надходжень необхідно запроваджувати низку заходів щодо обмеження та регулювання обсягів імпорту в Україну, а саме:

– запровадження сучасних технічних (автоматизованих) і правових інструментів митного контролю й оцінки митної вартості імпортованих товарів з метою контролю над обґрунтованістю останньої;

–здійснення оперативного контролю цінової ситуації для запобігання ціновому й іншим видам демпінгу з боку імпортерів і застосування відповідно до норм СОТ антидемпінгових і компенсаційних мит задля захисту вітчизняних виробників;

–забезпечення належного контролю за безпекою використання імпортованої продукції;

–запобігання контрабанді та ввезенню контрафактної продукції;

–запровадження, у разі значного погіршення стану торговельного балансу, передбачених угодами СОТ тимчасових обмежень на імпорт предметів розкоші (одяг та автомобілі вищих цінових категорій, коштовності тощо).

Висновки. До першочергових завдань, які постають перед Україною, варто віднести створення реальної та дієвої стратегії розвитку України. Вона має обов'язково містити чітко визначені цілі, орієнтири, завдання, які сприятимуть досягненню цілей та строки виконання основних і проміжних завдань, визначені механізми корегування та рівень відповідальності. Варто зауважити, що експортний потенціал тісно пов'язаний з конкурентоспроможністю товарів і послуг, які призначені для збуту на світовому ринку. Відповідно для того, щоб Україна була рівноправним учасником міжнародних економічних відносин, доцільно в першу чергу реалізовувати заходи спрямовані на підвищення саме конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, що дасть можливість покращити рівень експортного потенціалу.

Основною ціллю нарощення експортного потенціалу являється створення умов для входження України до системи світових господарських зв'язків і використання переваг світової торгівлі товарами і послугами при вирішенні завдань економічного зростання нашої держави за рахунок збільшення масштабів, вдосконалення структури та умов збуту вітчизняної продукції на міжнародних ринках.

1. АрселорМіттал Кривий Ріг. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 15.10.2020).
2. Бабірлі У.Х., Князь С.В., Павленко О.П. Напрямки розширення експортного потенціалу вітчизняних підприємств на ринках ЄС. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/3_2017/6.pdf (дата звернення 15.10.2020).
3. Біла книга. Як реалізувати експортний потенціал України за умов глобалізації. Пропозиції щодо політики сприяння розвитку українського експорту. URL: http://platforma-msb.org/wp-content/uploads/2016/06/White_book_export_UKR_2016.pdf (дата звернення 15.10.2020).
4. Большой экономический словарь / Под ред. проф. А.Н. Азриляна; 4 – е изд. доп.и перераб. М.: Институт новой экономики, 1999. 1248с.
5. Державна служба статистика України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 15.10.2020).
6. Жигалкевич Ж.М., Станіславський О. В.. Особливості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції. Економічний вісник НТУУ «КПІ», 2019. С.116-123.
7. Козік М. О. Вплив експортного потенціалу на розвиток господарського комплексу регіонів в умовах активізації євроінтеграційних процесів. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2015/25.pdf (дата звернення 15.10.2020).
8. Ляшко І.І. Тенденції розвитку та механізми регулювання міжнародної торгівлі послугами в умовах глобалізації. ДонДУУ. МЕНЕДЖЕР. 2016. №4 (73). С. 47-52.
9. Мальська М. Теоретико-методологічні засади оцінки місця і ролі сфери послуг у системі національної економіки країни. *Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини»*. 2011. Випуск 28. С. 253–261.
10. Офіційний сайт компанії Кернел. URL: <https://www.kernel.ua/ua/> (дата звернення 15.10.2020).
11. Савельєв Є. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: підручник для магістрантів з міжнарод. економіки і держ. Служби. Тернопіль: Економічна думка, 2002. 495 с.
12. Структура Класифікації зовнішньоекономічних послуг. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ST002242.html (дата звернення 15.10.2020).
13. Топ 100 Рейтинги крупнейших. URL: https://delo.ua/get_file/id/top-1002018small.pdf (дата звернення 15.10.2020).

References

1. ArcelorMittal Kryvyi Rih. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> Accessed 15 Oct.2020.
2. Babirli, U.H., Kniaz, S.V., Pavlenko, O.P. "Directions for expanding the export potential of domestic enterprises in EU markets." *economy.in.ua*, www.economy.in.ua/pdf/3_2017/6.pdf Accessed 15 Oct.2020.
3. "White Paper. How to realize Ukraine's export potential in the context of globalization. Proposals on the policy of promoting the development of Ukrainian exports." *platforma-msb.org*, wp-content/uploads/2016/06/White_book_export_UKR_2016.pdf. Accessed 15 Oct.2020.
4. *Large Economic Dictionary*, ed. prof. A.N. Azrilana. 4 ed.. Moscow, Institute of New Economy, 1999.
5. State Statistics Service of Ukraine, www.ukrstat.gov.ua/ Accessed 15 Oct.2020.
6. Zhigalkevich, J.M., and O.V. Stanislavsky. "Features of foreign economic activity of domestic enterprises in terms of European integration." *Economic Bulletin of NTUU "KPI"*, 2019, pp.116-123.
7. Kozik, M.O. "Influence of export potential on the development of the economic complex of regions in the conditions of intensification of European integration processes." *investplan*, www.investplan.com.ua/pdf/20_2015/25.pdf. Accessed 15 Oct.2020.
8. Liashko, I.I. "Development trends and mechanisms for regulating international trade in services in the context of globalization." *MANAGER*, no.4 (73), 2016, pp. 47-52.
9. Malska, M. "Theoretical and methodological principles of assessing the place and role of services in the national economy." *Bulletin of Lviv University. International Relations Series*, Issue 28, 2011, pp. 253–261.
10. Kernel official website, www.kernel.ua/ua/ Accessed: 15 Oct.2020.
11. Saveliev, E. *International economics: the theory of international trade and finance: a textbook for undergraduates in international studies. economy and state. services*. Ternopil, Economic Thought, 2002.
12. Structure of the Classification of Foreign Economic Services. *ligazakon*, search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ST002242.html. Accessed 15.10.2020.
13. "Top 100 Ratings of the largest." Delo, delo.ua/get_file/id/top-1002018small.pdf. Accessed. 15 Oct.2020.

УДК 327.8:339.5: 339.9

doi: 10.15330/apred.2.16.62-76

Саркісян Л.Г.¹, Самсонова Л.В.²

ГІБРИДНІ ЗАГРОЗИ В ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ²

¹Київський національний торговельно-економічний університет,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра світової економіки,
вул. Кіото, 21, м. Київ,
76010, Україна,
тел.: (044) 531 48 72,
e-mail: l.sarkisian@knute.edu.ua

²Київський національний торговельно-економічний університет,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра світової економіки,
вул. Кіото, 21, м. Київ,
76010, Україна,

² Статтю було підготовлено за сприяння Національного фонду досліджень України (конкурс «Підтримка досліджень провідних та молодих учених») в рамках проекту «Торговельно-економічна політика держави в умовах гібридної війни (2020.02/0245)».